

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2549,หน้า39-52)ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มืองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษามีอำนาจในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพสามารถออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้และกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้บริหารต้องสามารถปฏิบัติภารกิจให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ต้องส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความสำคัญกับบุคลากร จัดให้มีประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริมระบบสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยี บริหารการเงินและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการบริหารงาน การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โรงเรียนทุกแห่งมีภาระและหน้าที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จโดยผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนและประสานสัมพันธ์กับองค์กรในชุมชนร่วมกันพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีศักยภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(2550,หน้า48-49)

สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา: โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พอสรุปจุดอ่อนและเสนอข้อแนะเพื่อให้โรงเรียนบริหารงานหรือหาวิธีการดำเนินงานแก้ไข ปรับปรุงต่อไป มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารโรงเรียน ควรมีการบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและพัฒนางานวิชาการ คณะกรรมการควบคุมภายใน ส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรวิธีสอน เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ เช่นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการ การสอนแบบโครงงาน ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดความถนัดและวิธีการของตนเอง ควรจัดระบบให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดแหล่งศึกษา แหล่งทรัพยากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพบความสำเร็จและความภาคภูมิใจจากการเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานของนักเรียนด้านต่างๆ ควรจัดระบบกลไกในการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนและส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องในการประเมินผล รวมทั้งนำเอาผลการประเมินไป

ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหรือทำวิจัยในชั้นเรียน 2)ด้านครูผู้สอน จัดหาสื่ออุปกรณ์สนับสนุนการสอนไม่ครบชั้น ควรจัดระบบการเรียนการสอนควบคู่กับการประเมินตามสภาพจริง 3)ด้านผู้เรียน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ควรพัฒนาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร พัฒนาให้ผลสัมฤทธิ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆสูงขึ้น นักเรียนขาดโอกาสไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2550,ตุลาคม 11)มีภารกิจหลัก คือ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้ของหลักสูตร ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด 32,789 แห่ง โรงเรียนดังกล่าวนี้เป็นโรงเรียน ที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา 10,877 แห่งและในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมาก กล่าวคือมีนักเรียนตั้งแต่ 60 คนลงมา ถึง 1,766 แห่ง ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าวเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีปัญหาสำคัญคือนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียน ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อและเทคโนโลยีที่มีราคาแพง ทั้งนี้เนื่องจากเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรร โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กล่าวคือมีการลงทุนค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วนครู: นักเรียน ซึ่งตามมาตรฐานต้อง1:25แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อัตราส่วนครู:นักเรียน เท่ากับ1:8-11เท่านั้น จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไปในการจัดทำโครงการยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ขออนุมัติเปลี่ยนแปลงงบประมาณจำนวน168ล้านบาทและคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2549 ให้ใช้งบประมาณอีกจำนวน 537 ล้านบาทเศษ รวมทั้งสิ้น 705 ล้านบาทในการดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆ คือ การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การจัดหาหนังสือเรียนแบบฝึกหัด การจัดทำหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การจัดหาหนังสือ-ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน การแก้ปัญหา การขาดแคลนครู การพัฒนาครู การนิเทศติดตามผลการซ่อมแซมอาคารเรียน การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมีความเป็นมาวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานพอสังเขป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1(2547,หน้า2)พบปัญหาในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ในปีการศึกษา 2547 ไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1)นโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กไม่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงบ่อยไม่ต่อเนื่อง 2)ผู้บริหารโรงเรียนยัง

ยึดติดกับตำแหน่งไม่ต้องการให้มีการยุบรวมโรงเรียน เพราะขาดความเชื่อมั่นว่าเมื่อสถานศึกษาที่ตนเองครองตำแหน่งอยู่ถูกยุบรวมไปแล้วตนเองจะไม่มีตำแหน่งอยู่ที่ใด 3) ค่าพาหนะที่นักเรียนได้รับอยู่วันละ 6 บาทนั้นค่อนข้างน้อย ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นอกจากนั้นในบางปีงบประมาณยังล่าช้าหรือถูกตัด 4) ชุมชนบางส่วนต่อต้านการยุบรวมโรงเรียนเพราะมีฐานสร้างสนับสนุนโรงเรียนไม่มั่นใจในมาตรการที่รองรับ 5) การใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนยังไม่ได้ผล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 (2548, หน้า 3-5) กำหนดพันธกิจช่วง พุทธศักราช 2548-2552 ไว้ดังนี้ จัดส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม จัดการศึกษาอย่างทั่วถึง พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ มุ่งสู่มาตรฐานบนพื้นฐานความเป็นไทยและมีความรู้สู่สากล" สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มเน้นเป็นพิเศษตั้งแต่ พุทธศักราช 2546 เป็นต้นมา มีการมอบหมายให้กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพ ทำโครงการประชุมสัมมนาผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันและกำหนดยุทธศาสตร์การทำงาน ซึ่งได้รับผลดีในระดับหนึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 79 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำไปบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังไม่เพียงพอจำเป็นต้องกำหนดนโยบายให้ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการหาความรู้ มีทักษะในการบริหารงาน อันจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพและมีมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความขาดแคลนหลายประการได้แก่ มีครูไม่ครบชั้น สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีไม่เพียงพอ งบประมาณจำกัดอยู่ในเขตชนบทห่างไกล จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่ด้อยคุณภาพและเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานควรปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กขึ้นตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับโรงเรียนอื่นที่ได้มาตรฐาน จากการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพบว่ามีความแตกต่างต่ำเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัยต่างๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 (2549, หน้า 2-3) ผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2549 ด้านปริมาณในระดับประถมศึกษามีการเปิดสอน 132 โรงเรียน เกณฑ์เด็กอายุ

อย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนภาคบังคับประถมศึกษาปีที่ 1 ได้จำนวน 3,468 คน คิดเป็นร้อยละ 99.14 ได้ผลการดำเนินการต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 0.86 การออกกลางคันชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,129 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 เป้าหมายกำหนดไว้ร้อยละ 0 ได้ผลการดำเนินการต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 5.25 สำหรับด้านคุณภาพ ในระดับประถมศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีการตกซ้ำชั้น จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 0.36 เป้าหมายกำหนดไว้ร้อยละ 1 ทำให้ผลการดำเนินการต่ำกว่าเป้าหมาย ร้อยละ 0.64

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1(2550ก,หน้า2-4)สรุปการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2549 มีข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน จากการตรวจติดตามและนิเทศการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการดำเนินการ ดังนี้ 1)ขาดครูที่มีวุฒิการศึกษาเฉพาะทาง 2)ขาดงบประมาณ 3)ครูไม่ครบชั้น 4)ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วม 5)อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ 6)ขาดสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 7)ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอ 8)ไม่มีแผนการสอนแบบบูรณาการ 9)ครูได้รับการอบรมน้อย 10)ครูขาดความรู้ในการจัดการเรียนการสอน 11) นักเรียนยากจนขาดแคลนขาดโอกาส 12)ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ 13)ครูจ้างสอนขาดประสบการณ์และไม่ได้รับการพัฒนา 14) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นไปตามหลักสูตรที่ต้องการ 15) นักเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 16)วิธีจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนยังไม่ตอบสนองพัฒนาการของนักเรียน 17)การสร้างครูเครือข่ายไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 18)จัดแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ 19)งานอื่นๆที่นอกเหนือจากการสอนมีมาก 20)ครูขาดการวิจัยในชั้นเรียน 21)ครูขาดความรู้ความสามารถด้านการวัดผล 22)ครูอัตราจ้างขาดการรับรองและส่งเสริม ขาดขวัญกำลังใจ 23)การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมยังไม่ครบชั้น 24)ขาดการเรียนรู้นวัตกรรมที่ก้าวหน้า 25)ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน เนื่องจากชุมชนมีฐานะยากจน 26)ขาดสนามกีฬา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1(2550ข,บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 ไว้ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีการดำเนินการจัดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดสอบพร้อมกันทั่วประเทศเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2550 โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนและทุกสังกัดตามขนาดของโรงเรียน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศทุกสาระการเรียนรู้ โดยสาระการเรียนรู้ต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ)มีผลต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุด(ต่ำกว่าระดับประเทศ 2.97) รองลงมาได้แก่ สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาไทยตามลำดับ มีระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์จุดตัดขั้นต่ำได้ระดับ

พอใช้และดี มากที่สุด(ร้อยละ 71.13) รองลงมาได้แก่คณิตศาสตร์และภาษาไทย ตามลำดับ
 สาระการเรียนรู้ต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ)มีระดับคุณภาพผ่านเกณฑ์จุดตัดขั้นต่ำได้ระดับพอใช้
 และดีน้อยที่สุด(ร้อยละ 43.48) เมื่อเปรียบเทียบกับผลประเมินระดับประเทศมีโรงเรียนร้อยละ
 49.64 จากทั้งหมด 137 โรงเรียน มีผลการประเมินของนักเรียนไม่ผ่านทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
 (ค่าเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศ) และร้อยละ 9.49 ของโรงเรียนทั้งหมดมีผลการประเมินทุก
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีโรงเรียนผ่านมากที่สุด(ค่าเฉลี่ยร้อยละ
 เท่ากับหรือสูงกว่าระดับประเทศ) ร้อยละ 35.04 สาระการเรียนรู้ต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) มี
 โรงเรียนผ่านน้อยที่สุด ร้อยละ 2.044

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นหน่วยงานที่จัด
 การศึกษากับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและผลการจัดการศึกษาจะมีคุณภาพที่เหมาะสม
 กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้รับนโยบายจากรัฐบาล
 มากำหนดเป็นนโยบายขององค์กรแล้วนำนโยบายมาบริหารสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์
 จึงถือว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญผู้หนึ่ง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ.2542 หมวด 5 การบริหารการจัดการศึกษา มาตรา 39 ให้มีการมอบอำนาจจากส่วนกลาง
 ให้สถานศึกษาในเรื่องของการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านงานวิชาการ งบประมาณ งาน
 บุคคลและงานบริหารทั่วไป ในการบริหารงานดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพ
 การศึกษาซึ่งผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารงานต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาท
 ที่สำคัญที่สุดในการที่จะกำหนดเป้าหมายขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในแต่ละโรงเรียนจะมี
 บริบทแตกต่างกันไป กล่าวคือโรงเรียนใหญ่ย่อมมีความพร้อมทุกด้าน แต่โรงเรียนขนาดเล็กจะ
 มีความขาดแคลนบุคลากร งบประมาณน้อย การบริหารจัดการทำได้ไม่ดีทำให้งานมีประสิทธิภาพ
 ลดลง ไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กขาดการส่งเสริม
 สนับสนุนและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพ มีทักษะการบริหาร
 ค่อนข้างน้อย การทำงานไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ สร้างขวัญกำลังใจของบุคลากร
 ในองค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาสระบุรี เขต 1 ต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานรวมทั้งศึกษาลักษณะ
 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ
 การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาสระบุรี เขต 1 ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร
 โรงเรียนขนาดเล็กให้ยกระดับการปฏิบัติด้านทักษะการบริหารงานให้มีทักษะหลายด้าน อันจะ
 ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามโครงสร้าง
 การบริหารงานได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงบประมาณ และ
 การบริหารทั่วไป จึงควรศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กโดย

ใช้ทักษะการบริหารงาน 5 ด้าน ตามแนวคิดของเดรกและโรว์(Drake&Roe,1986,pp.29-30) ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด(conceptual skill) ทักษะด้านมนุษย(human skill) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(education and instruction skill)ทักษะด้านเทคนิค (technical skill) ทักษะด้านสติปัญญา(cognitive skill) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงาน เนื่องจากสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบในการตัดสินใจของผู้บริหารเพื่อแก้ไข ปรับปรุง สนับสนุน และส่งเสริมให้องค์กรมีศักยภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและการฝึกอบรมทาง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการนำทักษะที่เหมาะสมไปใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
2. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อประกอบการพิจารณาในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และนำไปปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

1.1 การใช้ทักษะบริหารงาน 5 ด้าน ตามแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake& Roe,1986,pp.29-30) ได้แก่

- 1.1.1 ทักษะด้านความคิดรวบยอด(conceptual skill)
- 1.1.2 ทักษะด้านมนุษย(human skill)
- 1.1.3 ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(education and instruction skill)
- 1.1.4 ทักษะด้านเทคนิค(technical skill)
- 1.1.5 ทักษะด้านสติปัญญา(cognitive skill)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2550 เป็นผู้บริหาร จำนวน 79 คนและครูผู้สอน จำนวน 443 คน รวมทั้งสิ้น 522 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1, 2550 ข, หน้า 15)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีกลุ่มประชากรที่แน่นอนจึงมีการคำนวณโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (สุรวิทย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546, หน้า 129-130) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 276 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 66 คนและครูผู้สอน จำนวน 210 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ สถานภาพของผู้ตอบ แบ่งเป็นดังนี้

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 อายุ

- 1) น้อยกว่า 40 ปี
- 2) 40 – 50 ปี
- 3) มากกว่า 50 ปี

3.1.3 ตำแหน่ง

- 1) ผู้อำนวยการชำนาญการ
- 2) ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
- 3) ครูชำนาญการ
- 4) ครูชำนาญการพิเศษ

3.1.4 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.5 ประสบการณ์การทำงาน

- 1) น้อยกว่า 10 ปี
- 2) 10 – 20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปี

3.1.6 การฝึกอบรมทางการบริหารสถานศึกษา (สำหรับผู้บริหาร)

- 1) น้อยกว่า 10 ครั้ง
- 2) มากกว่า 10 ครั้ง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านสติปัญญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหาร หมายถึงข้าราชการครูที่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กของรัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

ครูผู้สอน หมายถึงข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กของรัฐที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึงสถานศึกษาของรัฐที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

ทักษะการบริหารงาน หมายถึงความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านความคิดรวบยอด ด้านมนุษย ด้านการศึกษาและการสอน ด้านเทคนิค และด้านสติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กัน มีการวางแผนงาน และกำหนดการทำงานที่แน่ชัดด้วยความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญ มาดำเนินการให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทักษะด้านความคิดรวบยอด(conceptual skill) หมายถึงความรู้ ความเข้าใจงานต่างๆ ในองค์กรอย่างชัดเจน เข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของงาน และกิจกรรมต่างๆของหน่วยงาน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจ การคาดการณ์ล่วงหน้า ที่อาจจะมีผลกระทบต่อองค์กรและหน่วยงานย่อยในองค์กร สามารถเห็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งอาจจะเกิดขึ้นได้และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารงานให้ทันต่อเหตุการณ์ สามารถสรุปการบริหารงานและกำหนดทำแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร

ทักษะด้านมนุษย(human skill)หมายถึงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้บริหาร ในการสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลในองค์กรและนอกองค์กร โดยอาศัยหลักการด้านมนุษยสัมพันธ์ การมีความรู้จิตวิทยา ความต้องการของมนุษย์ ความเข้าใจถึงความต้องการ ความคาดหวังและพฤติกรรมของบุคคล ทำงานร่วมกันกับคนและการใช้คนให้ปฏิบัติงานของสถานศึกษา พร้อมทั้งความสามารถในการประสานงานและจูงใจสมาชิกในหน่วยงาน

ทักษะด้านการศึกษาและการสอน(education and instruction skill) หมายถึง ความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร สร้างหลักสูตร บริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ให้บังเกิดผลตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สนองต่อความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศ มีความรู้ความเข้าใจใน

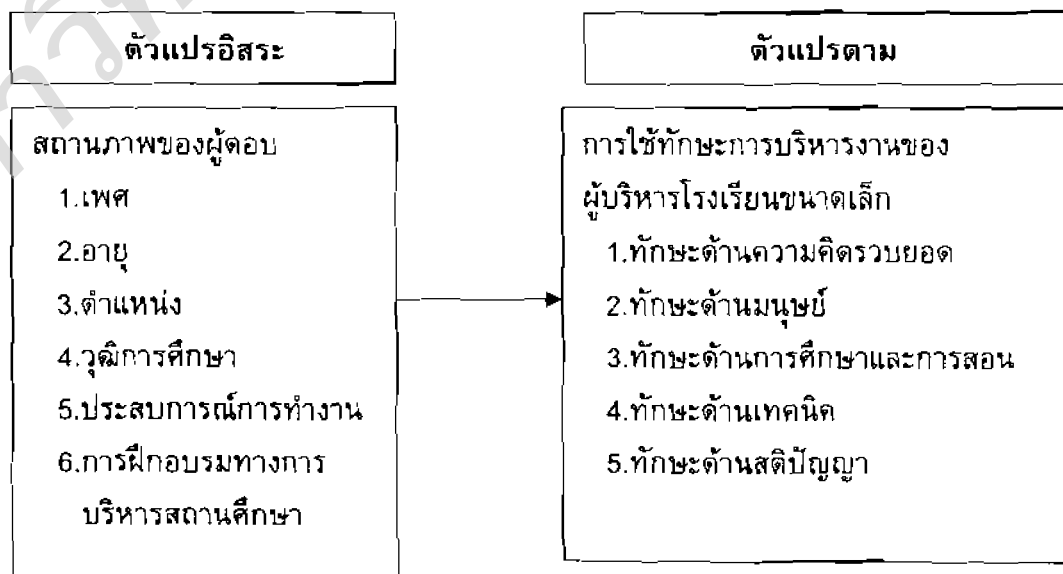
นโยบายด้านการศึกษา การสอนและการเรียน เป็นนักวิชาการที่ทันสมัย เข้าใจหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน มีการนิเทศติดตามทุกระยะ ประเมินการทำงานทุกครั้ง มีการระดมทรัพยากรมาใช้พัฒนางานวิชาการ หาแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการสอน มีการวางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษา

ทักษะด้านเทคนิค(technical skill) หมายถึงความสามารถและความชำนาญในกิจกรรมเฉพาะอย่าง มีการวางแผนงานการวิเคราะห์ระบบและวิเคราะห์งาน การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและพัฒนาางานต่างๆ การนิเทศ การกำกับติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงาน สามารถในการใช้ความรู้และกระบวนการใหม่ๆ มาใช้กับอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เกิดนวัตกรรมใหม่ที่เน้นประหยัดแต่มีประโยชน์คุ้มค่า ตลอดจนชี้แนะผู้อื่นปฏิบัติได้

ทักษะด้านสติปัญญา(cognitive skill)หมายถึงความสามารถในการใช้สติปัญญา การควบคุมและการใช้สมอง ความสามารถในการออกแบบในการแก้ปัญหา ความสามารถในการออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การวางแผนการทำงานและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องทักษะการบริหารของตามแนวคิดของ เดรกและโรว์(Drake&Roe,1986,pp.29-30) โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

- 1) การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา
- 2) การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง อายุ ประสบการณ์การทำงาน และการฝึกอบรมทางการบริหารสถานศึกษา